

Specifičnosti uzgoja pasa pasmine njemački ovčar

Jovanović, Tena

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:015353>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-04**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Tena Jovanović

Preddiplomski sveučilišni studij

Smjer Zootehnika

Specifičnosti uzgoja pasa pasmine njemački ovčar

Završni rad

Osijek, 2024.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Tena Jovanović

Preddiplomski sveučilišni studij

Smjer Zootehnika

Specifičnosti uzgoja pasa pasmine njemački ovčar

Završni rad

Osijek, 2024.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Tena Jovanović

Preddiplomski sveučilišni studij

Smjer Zootehnika

Specifičnosti uzgoja pasa pasmine njemački ovčar

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. prof. dr. sc. Ivica Bošković, mentor
2. prof. dr. sc. Tihomir Florijančić, član
3. doc. dr. sc. Marin Kovačić, član

Osijek, 2024.

Zahvaljujem se mojim roditeljima na podršci i strpljenju u procesu stvaranja ovog Završnog rada, koji su vjerujući u mene, bezuvjetno doprinjeli konačnom rezultatu.

Posebno se zahvaljujem mentoru: prof. dr. sc. Ivici Boškoviću koji me je stručno, predano i posvećeno pratio pri izradi ovog Završnog rada, jer bez njegove potpore ne bi bilo prezentiranog rezultata u ovom obliku.

Ovaj Završni rad posvećujem mom najboljem prijatelju, njemačkom ovčaru Gari, vjernom pratitelju na putu mog odrastanja koji nas je nažalost, nedavno napustio.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Završni rad

Fakultet Agrobiotehničkih znanosti u Osijeku

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda, smjer Zootehnika

Tena Jovanović

Specifičnosti uzgoja pasa pasmine njemački ovčar

Sažetak: Tema ovog završnog rada je cjelovit prikaz pasmine njemački ovčar s naglaskom na specifičnosti uzgoja. Njemački ovčar potječe iz Njemačke, kao što i samo ime sugerira, razvijao se kroz strogu sveobuhvatnu i pažljivo dokumentiranu selekciju koja je započela prije više od jednog stoljeća. To je rezultiralo današnjim njemačkim ovčarima, nezamjenjivim ljudskim pratiteljima i pomagačima u raznim aspektima života i rada. Središnji fokus ovog rada je identificiranje relevantnih pravila, principa i metoda uzgoja, posebno iz vlastitog iskustva i stručnosti eksperata u ovom području, a odnose se na selektirani uzgoj pedigriranih njemačkih ovčara. Osim ključnih uzgojnih čimbenika, posebna pažnja posvećena je stručnim uzgojnim standardima koje je postavila matična kinološka organizacija u Republici Hrvatskoj. Konačno, kroz integrirani pristup sadašnjem stanju pasmine i uvid iz perspektive stručnjaka, rad ima za cilj odrediti moguće smjerove u kojima će se uzgoj ove zahtjevne, ali popularne i svestrane pasmine kretati u budućnosti.

Ključne riječi: njemački ovčar, standard, specifičnosti, uzgoj, svestranost

33 stranica, 12 slika, 3 priloga, 12 literaturnih navoda

Završni rad pohranjen je u knjižnici fakulteta Agrobiotehničkih znanosti u Osijeku i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova fakulteta Agrobiotehničkih znanosti u Osijeku.

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

BSc Thesis

Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

Undergraduate university study in Agriculture, course: course Zootechnique

Tena Jovanović

Specifics of breeding german shepherd dogs

Summary: The topic of this final thesis is a comprehensive overview of the german shepherd breed, with a focus on the specifics of breeding. As the name suggests, the german shepherd originates from Germany, developed through strict, comprehensive, and carefully documented selection that began more than a century ago. This has resulted in today's german shepherds, indispensable human companions and helpers in various aspects of life and work. The central focus of this paper is to identify relevant rules, principles, and breeding methods, especially from personal experience and expertise from specialists in this field, concerning the selective breeding of pedigree german shepherds. In addition to key breeding factors, special attention is given to professional breeding standards set by the national cynological organization in the Republic of Croatia. Finally, through an integrated approach to the current state of the breed and insights from experts, the paper aims to determine possible directions in which the breeding of this demanding, yet popular and versatile breed, may evolve in the future.

Keywords: german shepherd, standard, specifics, breeding, versatility

33 pages, 12 pictures, 3 attachments, 12 references

BSc Thesis is archived in Library of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek and in digital repository of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. NASTANAK PASMINE	2
3. RADNA I EKSTERIJERNA OBILJEŽJA	6
3.1. Karakter.....	6
3.2. Exsterijer	7
3.3. Boje i dlaka	9
3.4. Kretanje	10
3.5. Mane (greške).....	11
4. PROVOĐENJE ISPITA U RADU	13
4.1. Ispit za psa pratitelja-BH ispit	13
4.2. Ispit prema IGP programu.....	15
4.2.1. Trag- A disciplina.....	15
4.2.2. Poslušnost- B disciplina	16
4.2.3. Obrana i napad - C disciplina.....	17
4.3. Test procjene karaktera (Wesen Test).....	19
5. SPECIFIČNOSTI UZGOJA I ODRŽAVANJA	21
6. UZGOJNI PREGLEDI.....	26
7. UPOTREBLJIVOST I SVESTRANOST PASMINE.....	28
8. ZAKLJUČAK	29
9. LITERATURA.....	30
10. PRILOZI	31

1.UVOD

Njemački ovčar je jedna od najpoznatijih i najomiljenijih pasmina pasa širom svijeta. Ova pasmina prvenstveno je nastala kao ovčarski pas za rad sa stadom ovaca. No tijekom godina kako se pasmina razvijala uzgajivači i ljubitelji ove psamine su uvidjeli da je njemački ovčar sposoban obavljati puno kompleksnije zadatke i tako se njemački ovčar smatra jednim od inteligentnijih pasmina pasa koja se koristi skoro u svim disciplinama, čineći je najsvestranijom pasminom. Tijekom uzgoja ove pasmine gledalo se da pas zadrži svoje radne osobine ali i da se sam izgled pasmine poboljša, te danas imamo dvije linije njemačkog ovčara: radnu i izložbenu (eksterijernu). Isto tako uzgojem i selekcijom se postiglo više varijacija boja i dužina dlake.

Tijekom pisanja ovoga rada razgovarala sam s jednim od najvećih kinoloških stručnjaka s ovih prostora, ujedno i dopredsjednikom Zajednice udruga uzgajivača njemačkih ovčara Hrvatske (ZUUNJOH), kao i voditeljem uzgoja te pasmine za Osječko-baranjsku županiju, te dugogodišnjim uzgajivačem i međunarodnim kinološkim sudcem Damirom Jovanovićem, također vlasnikom uzgajivačnice pod imenom *vom Funken Spiel*.

Cilj ovog rada je prikazati pasminu pasa njemački ovčar, upoznati se s njezinom poviješću i nastankom, opisati modalitete pasmine, karakter, kretanje te prednosti i mane, objasniti koje su to specifičnosti uzgoja i održavanja, kao i provođenje ispita u radu, uzgojnih pregleda, isto tako predstaviti upotrebljivost i svestranost pasmine.

2. NASTANAK PASMINE

Prema Tenneru (2017.) na prijelazu dvadesetog stoljeća pojavljuje se njemački ovčar. To je pasmina koja ima relativno nepoznato i različito provincijsko porijeklo tako da su neke od važnijih publikacija izdanih u ranije vrijeme rijetke u Njemačkoj. Iako su pastiri i više od jedne uzgojne organizacije stoljećima uzgajali pse, *Max von Stephanitz* započeo je sa svojim suradnicima program uzgoja pasmine.

Garrett (2012.) navodi kako je *Max von Stephanitz* bio konjanik, no pored sebe je uvijek imao hrtove, koje bi proučavao dok su pratili konje. Tako je postao zainteresiran za uzgoj i genetiku kvalitetnih i dosljednih tipova pasa. Čitajući spise Gregora Mendela postao je fasciniran eksperimentima u uzgoju graška i novim pronalascima u genetici te je odlučio primijeniti iste principe na uzgoj pasa. Nažalost, zbog bolesti morao je napustiti konjaničke postrojbe i otišao je na svoje imanje Grafrath u Bavariji. Kasnije se njegova uzgajivačnica nazivala: “ *von Grafrath* “. Kako je imao puno više vremena napokon je mogao odlaziti na sajmove i gledati natjecanja u manevriranju stada ovaca i izložbe pasa. Tako se često počeo susretati s novim fascinantnim pasminama pasa. Stalno je razmišljao koje karakteristike i koja struktura tijela čine što boljeg radnog psa, te je izabirao i kupovo pse koji su po njegovom mišljenju, bili dobrog tipa. Kako su godine prolazile on je vodio bilješke o karakteristikama koje su posjedovali predci, koje se nalaze u samim jedinkama i koje su karakteristike prenijeli na svoje potomke što je odlučivalo o kvaliteti određene jedinke.

Slika 1. Prikaz fotografije začetnika pasmine Maxa von Stephanitza

Izvor: [GSD history began around 1899 - Total German Shepherd](#)

Jednog dana je von Stephanitz na putu do sajma na kojem su se održavala natjecanja pasa zapazio psa koji je bio oličje onoga što je on odlučio kakva bi pasmina trebala biti i on ga je jednostavno morao imati. *Hektor Linksrhein* je bilo ime tog psa. Garrett (2012.) pretpostavlja da je pas posjedovao fizičke i mentalne sposobnosti koje su se uklapale u standard kojeg je von Stephanitz stvorio. No, ne postoji niti jedna zabilješka da je pas ikad radio sa stadom ovaca. Bio je fasciniran tim psom te ga je naposljetku kupio i promijenio mu je ime u *Horand von Grafrath*.

Slika 2. prikaz fotografije prvog njemačkog ovčara Horanda von Grafratha

Izvor: https://www.pedigreedatabase.com/german_shepherd_dog/dog.html?id=1208-horand-von-grafrath-hektor-linksrhein? v=20220123115528

Kasnije je nastala matična knjiga u koju je Horand bio zapisan pod brojem 1. Matična knjiga je pripadala novoosnovanom društvu za njemačke ovčare (*Verein für Deutsch Schäferhund-SV*) koje su osnovali von Stephanitz i pet drugih suradnika, pa je tako *von Stephanitz* bio izabran kao prvi predsjednik. U matičnu knjigu su bili registrirani svi psi koji su imali karakteristike koje je *von Stephanitz* propisao, dok je on prikupljao sve više i više informacija o uzgoju pasa.

Garrett (2012.) ističe kako je glavna svrha registriranja pasa u matičnu knjigu bila prikupljanje što više informacija o predcima određenih jedinki. Iako je Horand bio zapisan kao broj 1, neki psi su bili stariji od njega, ali su kasnije upisani u matičnu knjigu pa su stoga bili registrirani pod brojevima većima od 1. S druge strane, bilo je pasa koje su uzgojili drugi uzgajivači ali su bili Horandovi potomci. Von Stephanitz je htio da bude što više registriranih, ali najboljih primjeraka pasa, koji bi predstavljali njegovu viziju pasmine. No, osim njega počeli su se i drugi

Ljudi zanimati za pasminu, te kada bi imali potomke od Horanda, znali su s njegove strane do generacije djedova porijeklo svog psa, a ostale informacije su bile nepoznate. Pri tome su psi označeni kao HGH što u prijevodu znači da su dolazili iz linija pasa koji su radili sa stadom ovaca.

Otac od Horanda se zvao *Kastor out of Lena Sparwasser*, otac od Kastora je bio pas pod imenom *Pollux out of Schafermadchen von Hanau*. Pollux je oštenjen 1891. godine i prisutan je, iako su tadašnji dokumenti bili rijetki, u drugim linijama pasa koje zaobilaze Horanda, navodi Garrett (2012.). U početku stvaranja pasmine bilo je normalno da se jednike pare u vrlo uskom srodstvu, pa je tako Horand imao sina pod imenom *Hektor v Schwaben*. Horandove kćerke bile su uparene sa Hektorom i to su bile jedne od poznatih i uspješnih kombinacija.

1900. i 1901. Godine Hektor je postao pobjednik (*Sieger*). Garrett (2012.) smatra da je u to vrijeme *Hektor* bio najbolji Horandov sin. Još jedno leglo je bilo dosta poznato gdje je majka bila *Thekla von der Krone* koja je dolazila iz linije ovčarskih pasa koji su radili sa stadom ovaca, dok je otac bio njezin polubrat Hektor. U toj kombinaciji 1899. godine nastao je *Beowolf SZ-10* koji je bio veći od svog oca, a isto tako, smatralo se da je bio i bolji. Registrirano je oko 280 potomaka tog psa. Razlog tolikom broju potomaka je razmišljanje da taj pas može donijeti bolje radne karakteristike. Beowolf je imao manje poznatijeg brata koji se zvao *Pilot SZ-111*. No, iako je imao samo 10 registriranih potomaka, bio je začetnik druge linije pasa s jakim radnim karakteristikama. Ova dva psa su imali jak utjecaj na razvoj pasmine.

Slika 3. prikaz fotografije psa pod imenom Beowolf SZ-10

Izvor: https://www.pedigreedatabase.com/german_shepherd_dog/dog.html?id=2051-beowulf--sz10-fruher-beowulf-sonnenberg-bezw-wolf?v=20220123124417

Ipak ih je zasjenio poznatiji Hektorov potomak pod imenom *Heinz von Starkenburg* koji je bio sin Lucie, a koja je bila kći od Pulluxa, Horandovog djede. Prema Garrett (2012.) Heinzov sin bio je *Roland von Starkenburg* zbog kojeg je i bio poznat. Roland je često bio paren sa svakakvim oblicima ovčarskih pasa namjenjenih za rad sa stadom ovaca i dokazao je kako je njegova prepotentnost tipa bila izražena. On je za ljude koji su stvarali pasminu predstavljao temelj za unaprijeđenje pasmine.

Slika 4. Prikaz fotografije psa pod imenom Roland von Starkenburg

Izvor: https://www.pedigreedatabase.com/german_shepherd_dog/dog.html?id=1120-roland-von-starkenburg-1903?v=20140421082105

Daljnijim uzgojem sa njegovim potomcima i potomcima drugih linija pasa, kao i strogom selekcijom te vođenjem računa o tome da se u uzgoju koriste samo najbolje jedinice - dolazimo do današnjih njemačkih ovčara.

3. RADNA I EKSTERIJERNA OBILJEŽJA

Prema međunarodnoj kinološkoj organizaciji *Federation Cynologique Internationale-FCI* (2010.). Njemački ovčari su smješteni u I. FCI grupu u kojoj se nalaze ovčarski i stočarski psi (osim švicarskih stočarskih pasa).

Njemački ovčar je snažan pas srednje visine s dobro razvijenim mišićima, tijelo mu je blago izduženo, dok mu je sveukupna struktura tijela čvrsta. Mužjaci su u grebenu visoki od 60 cm do 65 cm, a ženke su visoke od 55 cm do 60 cm. Težina kod mužjaka iznosi od 30 kg do 40 kg, dok kod ženki iznosi od 22 do 32 kg.

3.1. Karakter

Što se tiče karaktera, njemački ovčar bi trebao biti dobro uravnotežen odnosno, mora imati „jake živce“. Nadalje, od njemačkog ovčara se očekuje da bude pozoran kao i dobroćudan, te da s radošću ugađa vlasniku. Njegovo ponašanje bi trebalo biti potpuno prirodno (osim u slučajevima gdje je stimulirana situacija). Od njemačkog ovčara se traži da bude samopouzdan i hrabar pas, mora posjedovati instinktivno ponašanje, te bi trebao biti otporan kako bi mogao biti pas čuvar, kućni ljubimac, pas za osobnu zaštitu, terapijski pas i također, ovčarski pas za rad sa stadom ovaca.

Postoje dvije osnovne uzgojne linije njemačkog ovčara, a to su radna i eksterijerna linija. Tijekom uzgoja kod radne linije najviše se gledalo da se ostavljaju jedinke koje imaju najbolje radne sposobnosti, a eksterijer nije bio toliko bitan. S druge strane, kod eksterijerne linije njemačkih ovčara najviše se u uzgoju gledao sam izgled psa, odnosno eksterijer, no ipak se ne isključuje njihova radna sposobnost. Tako danas imamo radnu liniju pasa koji su puno bolji u radu od eksterijerne linije, dok eksterijerne linije imaju puno skladniju anatomiju i sveukupan vanjski izgled. No, kako bi se određena jedinka uključila u daljni uzgoj, bila ona iz radne ili eksterijerne linije, mora položiti određene ispite u radu.

3.2. Exsterijer

Glava njemačkog ovčara je proporcionalna s tijelom i klinastog je oblika. Čelo je blago zaobljeno, te je također umjereno široko s lagano izraženim stopom. Gornji dio njuške je ravan dok su gornja i donja čeljust snažno razvijene.

Slika 5. Prikaz glave mužjaka njemačkog ovčara

Izvor: Damir Jovanović

Cijelokupan izgled glave bi trebao biti suh. Usne su tamne boje i dobro se zatvaraju, te su također zategnute. Poželjan je nos crne boje. Boja očiju njemačkog ovčara trebala bi biti što tamnija, dok su oči srednje veličine, a sam oblik je bademast. Isto tako, uši su srednje veličine, uzdignute i špicaste, a trebale bi se nositi uspravno i usklađeno. Zubalo bi trebalo biti zdravo, potpuno i snažno, a zagriz škarast (vidi prilog 1, str. 31.).

Slika 6. Prikaz glave ženke njemačkog ovčara

Izvor: Damir Jovanović

Vrat je mišićav, snažan i bez pretjerano opuštene kože. Gornja leđna linija se proteže, bez vidljivih prekida, od vrata, preko grebena sve do blago strmih sapi. Leđa su mišićava, srednje duga i snažna. Slabinski dio leđa trebao bi biti kratak, širok, snažan i mišićav. Gornja leđna linija se bez vidljivih prekida spaja u korjen repa. Donji dio prsa bi trebao biti što više izražen, dok su sama prsa srednje široka. Rep bi se trebao nositi prema dolje u laganom luku, a najmanje do skočnog zgloba. Također, nadlaktica i rame su čvrsto povezani snažnim mišićima za tijelo, te bi trebali biti jednake dužine. Stražnje noge su snažne i mišićave, a gornji i donji dijelovi noge bi trebali biti iste dužine, dok gledajući s leđa, noge trebaju biti paralelne u odnosu jedna na drugu. Nastavno, skočni zglobovi su čvrsti i snažno razvijeni.

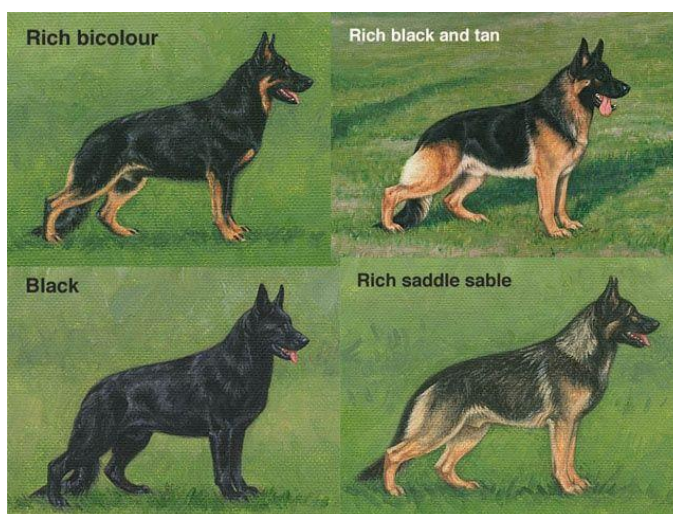

Slika 7. Prikaz anatomije psa u „štanu“

Izvor: Damir Jovanović

3.3. Boje i dlaka

Postoje dvije osnovne uzgojne linije njemačkog ovčara, a to su radna i eksterijerna linija. Za radnu liniju je karakteristično da je boja dlake jednobojna crna ili tamno siva s crnim plaštom i maskom, dok je za eksterijernu liniju karakteristična crvena ili žuta sa crnim plaštom, no vrh nosa mora biti crn kod svih varijacija boje. Također postoji još jedna varijacija boje a to je potpuno crn pas s crvenim ili žutim paležom.

Slika 8. Prikaz varijacija boja njemačkog ovčara

Izvor: [The Color of Shepherds - Pinterest](#)

Osim navedenog, njemačke ovčare dijelimo na pse duge dlake i tvrde (kratke) dlake, no obje varijacije moraju imati poddlaku. Dugodlaki njemački ovčari su se u bliskoj prošlosti smatrali manom te su se isključivali iz daljnjeg uzgoja, no danas su priznati, ali moraju imati poddlaku.

Slika 9. Prikaz dugodlakog njemačkog ovčara

Izvor: Damir Jovanović

Još jedna od karakteristika za dugodlakog njemačkog ovčara je da ima takozvane „čuperke“ na ušima te imaju i dužu dlaku na „zastavicama“ prednjih nogu, te kitnjast rep i „gaće“. Na vratu je dlaka nešto duža i izrazito gusta, pa je nalik grivi.

Kratkodlaki njemački ovčar ima oštru i gustu dlaku. Dlaka bi trebala biti kratka na prednjoj strani nogu, kao i na prstima, šapama, na glavi i unutrašnjoj strani uha. Na stražnjoj strani prednjih nogu formiraju se takozvane „zastavice“, dok se na stražnjoj strani butova zadnjih nogu formiraju takozvane „gaće“. Na predjelu vrata dlaka je nešto duža i izrazito gusta, dok na prednjoj strani nogu, na prstima i šapama dlaka bi trebala biti kraća, kao i u unutrašnjosti ušiju i na glavi. Parenje između dugodlakih i kratkodlakih jedinki je zabranjeno radi pojavljivanja dugodlakih jedinki bez poddlake. Radna i eksterijerna linija dolazi u obje varijacije.

3.4. Kretanje

Njemački ovčar je kasač, pa ekstremiteti moraju biti ujednačeni u uglovima i dužini (vidi prilog 2, str. 32.) kako bi pas bez promjene u leđnoj liniji mogao stražnje noge pomicati prema tijelu,

te da bi mogao prednje noge pružati što dalje kako bi „osvajao“ prostor dok se kreće. Osim toga, njemački ovčar u pokretu mora ostvariti dojam da se kreće harmonično bez ikakvog opterećenja, a to postiže pas koji ima pravilne proporcije tijela.

Slika 10. Prikaz pravilnog i skladnog kretanja njemačkog ovčara

Izvor: Damir Jovanović

3.5. Mane (greške)

Unatoč svojim mnogim pozitivnim karakteristikama, njemački ovčar može imati određene mane i zdravstvene probleme. Neki od najčešćih zdravstvenih problema uključuju displaziju kukova i laktova, kao i probleme s kralježnicom kao što su degenerativne bolesti diska. Također, zbog svog radnog karaktera, pasmina može biti sklona stresu i anksioznosti ako se ne pružaju odgovarajući mentalni i fizički izazovi.

Prema propisanom SV i usvojenom FCI standardu pamine njemački ovčar, manama odnosno „greškama“ se smatraju sva odstupanja od propisanog standarda pasmine. Ovisno o stupnju izraženosti i utjecaju koji imaju na dobrobit i zdravlje psa, procjenjuje se težina grešaka.

Ozbiljnim greškama se smatraju sve greške koje utječu na radnu i uporabnu sposobnost psa. Tako imamo greške položaja ušiju: uši koje ne stoje čvrsto, koje su usađene prenisko, postrance nasađene uši, prema unutra zategnute uši i uši preklopljenih vrhova. Isto tako, u ozbiljne greške ubrajamo i pigmentaciju koja je izraženo manjkava kao i izražen nedostatak čvrstoće u građi

psa. Nastavno, imamo i određene greške zubala koje odstupaju od ispravne zubne forme i škarastog zubala koje nisu uključene u diskvalifikacijske greške.

„Diskvalifikacijske greške: psi slabog temperamenta i živaca koji su ugrižljivi. Svaki pas koji pokazuje očite znakove fizičke ili psihičke anomalije. Psi s potvrđenom teškom displazijom kukova. Monorhidi i kriptorhidi, kao i psi s jasno vidljivim nejednakim ili atrofiranim testisima. Psi s deformacijama ušiju ili repa. Psi s malformacijama. Psi s greškama u zubalu, s nedostajućim zubima i to: 1 premolar 3 (P3) uz još jedan zub; ili 1 očnjak; ili 1 premolar 4 (P4); ili 1 molar 1 ili molar 2 (M1 ili M2); ili ukupno 3 nedostajuća zuba ili više. Psi s greškama vilica: podgriz veći od 2mm ili više, predgriz, klješast zagriz koji tvore svi sjekutići. Previsoki ili preniski psi za više od 1 cm. Albinizam. Dlaka bijele boje (iako su oči i nokti tamne boje). Dugačka ravna vanjska dlaka bez podlake Dugačka dlaka (dugačka, mekana gornja dlaka bez podlake, uglavnom s razdjeljkom duž leđa, rese po ušima, nogama i repu). Mužjaci trebaju imati dva očevidno normalna testisa potpuno spuštenu u skrotum. Samo funkcionalne i klinički zdrave pse, pasminski tipične građe, treba koristiti za uzgoj“, HRVATSKI KINOLOŠKI SAVEZ (2022.)

4. PROVOĐENJE ISPITA U RADU

Za uzgoj njemačkih ovčara potrebno je da jedinke koje planiramo koristiti u uzgoju imaju položene sljedeće ispite:

- ispiti za psa pratitelja (BH)
- ispit na tragu, poslušnosti te obrane i napada (IGP-1)

Damir Jovanović navodi da u slučaju uzgoja po SV programu, jedinke koje planiramo uključiti u uzgoj moraju ostvariti pravo na polaganje uzgone dozvole (*Körung*). Kako bi to ostvarili mladi psi u starosti od 9 do 13 mjeseci moraju položiti test procjene karaktera (*Wesen Test*).

4.1. Ispit za psa pratitelja-BH ispit

Ispit za psa pratitelja se još naziva i BH ispit. Najniža odobrena starost psa za polaganje ovog ispita je jedna godina. BH ispit se sastoji od 5 vježbi.

Prva vježba je praćenje na povodniku, a ona se izvodi tako da pas veselo prati vodiča na zapovijed „uz nogu“. Na početku vježbe vodič bi se trebao bez zaustavljanja kretati sa psom 50 koraka ravno, nakon čega se vodič okreće. Nakon 10 do 15 koraka vodič daje psu još jednom zapovijed „uz nogu“ i tada prelazi u trčeći korak koji traje 10 do 15 koraka, pa bez ikakvih međukoraka vodič prelazi u polagani korak. Nadalje prema shemi (vidi prilog 3, str. 33.) se izvode dva skretanja u desnu stranu i jedno u lijevu te se također izvode i dva okreta i to sve u normalnom hodu.

Tijekom izvođenja vježbi pas nebi smio hodati sastrane, naprijed ili natrag, nego cijelo vrijeme mora pratiti vodiča s lijeve strane ramenom u liniji vodičeva koljena. Nakon drugog okreta se iz normalnog koraka, minimalno jednom izvodi zaustavljanje i pas bez utjecaja vodiča mora brzo sjesti. No iako pas eventualno sjedne ukošeno, vodič ne smije promijeniti svoj položaj.

Na znak ispitnog sudca vodič sa svojim psom kreće prema skupini od četvero ljudi koji su u pokretu i prolazi kroz nju s psom na povodniku ili u slobodnom praćenju. Vodič mora jednu osobu zaobići s desne strane, dok drugu mora zaobići s lijeve strane, te se minimalno jednom mora zaustaviti sa svojim psom pored jedne osobe. Na znak ispitnog suca vodič napušta skupinu i zauzima završni osnovni položaj.

Kada se provode okreti za 180 stupnjeva vodič se okreće u mjestu u lijevu stranu, dok se pas može okrenuti na dva načina. Prvi način je da pas prođe oko vodiča i da se postavi uz vodičevu lijevu nogu i nastavlja pratiti vodiča, dok je drugi način da se pas postavi uz lijevu nogu vodiča, tako što napravi okret za 180 stupnjeva (s prednje strane), te ga nastavlja slijediti.

Slika 11. Prikaz vježbe praćenja na povodniku

Izvor: Zdenko Rončević

Druga vježba je slobodno praćenje. U ovoj vježbi vodič izdaje zapovijed „uz nogu“, te na znak sudca skida povodnik, koji sprema u džep ili ga stavlja oko ramena. Nadalje odlazi u skupinu dok ga pas slobodno prati i najmanje se jednom zaustavlja. Nakon što napusti skupinu, vodič zauzima osnovni položaj i prema odredbama iz prve vježbe započinje vježbu slobodnog praćenja.

Treća vježba je vježba „sjedi“. Iz osnovnog položaja sa svojim psom, koji ga slobodno prati vodič se kreće ravno, te nakon 10 do 15 koraka se zaustavlja i psu izdaje zapovijed „sjedi“. Udaljava se 10 do 15 koraka i odmah se okreće prema psu. Kada mu sudac da znak vodič se vraća prema psu i s njegove desne strane zauzima osnovni položaj.

Četvrta vježba je lezi iz normalnog koraka s dolaskom. Vodič psu izdaje zapovijed „uz nogu“ i iz osnovnog položaja kreće sa svojim psom ravno. Zaustavlja se nakon 10 do 15 koraka i psu izdaje zapovijed „lezi“, te se udaljava oko 30 koraka i okreće se prema psu, no ostaje mirno stajati. Kada mu sudac da znak on poziva svog psa. Pas bi trebao dotrčati brzo i veselo do vodiča

i ravno sjesti ispred njega. Nadalje vodič izdaje zapovijed „uz nogu“, a pas ravno i brzo sjeda s lijeve strane vodiča.

Peta vježba je odležavanje s ometanjem. Na mjesto koje odredi sudac, vodič polegne svog psa uz zapovijed „leži“ i to prije nego što drugi pas počne izvoditi prvu vježbu. Unutar terena vodič se bez osvrtnja udaljava oko 30 koraka, te staje u vidokrug psa, okrenut je leđima prema njemu i stoji mirno. Dok drugi pas izvodi vježbe od 1 do 4, pas mora mirno ležati bez ikakvog utjecaja vodiča. Kada mu sudac da znak vodič odlazi do psa i postavlja se s njegove desne strane. Nakon vremenskog razmaka od 3 sekunde, sudac daje znak i vodič daje zapovjed „sjedi“, a pas mora sjesti brzo i ravno (HRVATSKI KINOLOŠKI SAVEZ., 2014.).

4.2. Ispit prema IGP programu

Kako bi pas mogao pristupiti IGP radnom ispitu on mora imati navršenih 18 mjeseci. Isto tako potrebno je da pas prethodno ima položen BH ispit. Ovaj ispit se dijeli na tri discipline: trag, poslušnost i obrana i napad.

4.2.1. Trag - A disciplina

U disciplini trag, predmete koje pas treba pronaći postavljamo u normalnom hodu. U normalnom hodu se također postavljaju krakovi i oblikuju kutevi od približno 90 stupnjeva. Također postavljeni tragovi moraju biti od drugih udaljeni 30 koraka. U prvom ili drugom kraku se postavlja prvi predmet, dok se na kraju traga postavlja drugi predmet. Pri postavljanju traga koriste se različiti predmeti, no bitno je da su dobro upili miris vodiča (tragopolagača), te da su slični bojama terena.

Tijekom provođenja ispita pas može biti na povodniku dugačkom 10 metara ili bez povodnika. Pas se lagano i mirno dovodi do polazišta na znak sudca. Na početku traga pas mora bez pomoći vodiča spuštanjem nosom, intenzivno i mirno primiti miris i na komandu „traži“ pas mora intenzivno slijediti liniju traga spuštanjem nosom i ujednačenim tempom dok vodič na kraju povodnika, udaljenosti od 10 metara slijedi psa. U kutovima pas mora biti siguran i vodič treba zadržati isti razmak.

Kada pas pronađe predmet mora ga odmah uzeti ili uvjerljivo označiti i to bez utjecaja vodiča. Pas može označavati predmet u stojećem, sjedećem ili ležećem položaju. Vodič odlaže

povodnik i upućuje se prema psu kada je pas označio predmet. Vodič staje pored svog psa i predmet diže u zrak kako bi pokazao da ga je pas pronašao. Nadalje pas mora mirno čekati do ponovnog puštanja na trag. Pronađene predmete nakon završetka traga je potrebno pokazati sudcu (HRVATSKI KINOLOŠKI SAVEZ., 2014.).

4.2.2. Poslušnost - B disciplina

U ovoj disciplini od psa se očekuje da pravilno radi vježbe i da je koncentriran na vodiča, dok je u isto vrijeme veselo radi. **Prva vježba** se zove slobodno praćenje. Ova vježba ima iste principe prve i druge vježbe u BH ispitu, razlika je u tome što se sve radi bez povodnika i također se očekuje od psa da bude ravnodušan na pucanj kada se na udaljenosti od najmanje 15 koraka od psa, dva puta puca iz pištolja kalibra 6 mm, u razmaku od 5 sekundi, dok vodič hoda sa psom po ravnoj liniji.

Druga vježba se zove sjedi iz normalnog koraka. U ovoj vježbi se očekuje da pas na zapovijed „sjedi“ brzo i ravno sjedne, tako da vodič nastavi hodati bez osvrtnja i mijenjanja ili prekida hoda. Vodič staje i okreće se prema psu nakon 10 do 15 koraka. Kada mu sudac da znak odlazi do psa i postavlja se s njegove desne strane.

Treća vježba je leži iz normalnog koraka. U ovoj vježbi pas na zapovjed „leži“ mora leći brzo i ravno, a vodič nastavlja hodati bez osvrtnja, mijenjanja i prekida hoda. Vodič staje i okreće se prema psu nakon 30 koraka. Kada mu sudac da znak, vodič poziva psa da dođe, u tom trenutku pas mora brzo, izravno i radosno prići vodiču i sjesti ispred njega. Te nakon toga slijedi naredba „uz nogu“ i pas mora sjesti s lijeve strane vodiča, što brže i pravilnije.

Četvrta vježba je slobodno donošenje. Na udaljenost od 10 koraka vodič baca aporter (650grama). Kada aporter mirno leži, izdaje se zapovijed „donesi“, pas treba ravno i brzo trčati do apotreta i primiti ga, te ga istom brzinom donjeti vodiču. Nakon tri sekunde vodič psu oduzima aporter uz naredbu „pusti“. Osim toga, pas mora brzo i ravno sjesti, nakon zapovijedi „uz nogu“, s lijeve strane vodiča.

Peta vježba je donošenje preko prepreke od 100 cm. U ovoj vježbi vodič baca aporter preko prepreke, te zadaje zapovijed hop, pas trči prema prepreci i preskače ju, a u tom trenutku vodič zadaje drugu zapovijed „donesi“. Pas izravno i brzo trči do apotera i prima ga, ponovo preskače

prepreku i kada pride vodiču, sjeda ravno ispred njega s apoterom u ustima. Nakon 3 sekunde vodič izdaje zapovijed „pusti“ i oduzima psu apoter. Na zapovjed „uz nogu“ pas sjeda s lijeve strane vodiča.

Šesta vježba je donošenje preko A prepreke visine 180 cm. Ova vježba se izvodi na isti način kao prethodna vježba, osim što umjesto donošenja preko prepreke od 100 cm, pas se preko A prepreke visine 180 cm penje i donosi apoter vodiču.

Sedma vježba je odlaženje naprijed s polijeganjem. Vodič hoda ravno s psom koji ga slobodno prati. Nakon 10 do 15 metara vodič se zaustavlja i izdaje naredbu „idi“ dok istovremeno podiže ruku. Pas u tom trenutku trči u pokazanom smjeru, kada sudac vodiču da znak nakon 30 metara, vodič daje zapovjed „leži“ i pas mora odmah leći. Vodič odlazi do psa nakon znaka od strane sudca i staje mu s lijeve strane. Isto tako, vodič zadaje naredbu „sjedi“ i pas brzo sjeda u osnovni položaj.

Osma vježba je odležavanje s ometanjem. Na mjesto koje odredi sudac, vodič treba dati naredbu „leži“ i pas u tom trenutku mora leći. Nakon toga Vodič se udaljava od psa oko 30 koraka i ostaje u njegovom vidokrugu bez da se osvrće. Dok drugi pas radi vježbe discipline B od 1 do 6, pas mora mirno ležati. Nakon što je sudac dao znak, vodič odlazi do psa i stane s njegove desne strane. Pas na zapovjed „sjedi“ mora nakon 3 sekunde sjesti u osnovni položaj (HRVATSKI KINOLOŠKI SAVEZ., 2014).

4.2.3. Obrana i napad - C disciplina

Ova disciplina se dijeli u pet vježbi. **Prva** vježba je pretraživanje revira do markiranta. Vodič s psom nalazi se između četvrtog i petog revira, dok je markirant potpuno nevidljiv za psa jer je skiven u zadnjem reviru. Kada vodič da vizualni znak rukom i izgovori naredbu „revir“, pas u tom trenutku trči prema petom reviru i na kraju ga oprtči. Tada ga vodič pozove naredbom „dođi“ i nakon nekog vremena kaže drugu naredbu „revir“ i digne ruku, pokazujući na šesti revir, u kojem je bio markirant. Vodič se kreće središnjom linijom i to normalnim korakom. Vodič se mora zaustaviti kad pas pronade markiranta iza revira i ne smije davati nikakve naredbe.

Druga vježba je zaustavljanje i oblagavanje. U ovoj vježbi pas na markiranta ne smije skakati ili ga hvatati ali ga mora pazljivo i aktivno zaustaviti i također odlučno i ustrajno oblagavati. Sudac daje znak vodiču nakon 20 sekundi oblagavanja i vodič se približi reviru na udaljenost od 5 koraka i zove psa, kad pas dođe postavlja ga u osnovni položaj. Na znak suca, markirant izlazi iz revira i upućuje se do mjesta za bjeg markiranta. Od psa se zahtjeva da sjedi u osnovnome položaju i da ne laje nego da bude pozoran i miran.

Sprječavanje bijega markiranta je **treća vježba**. Nakon što je sudac dao znak, vodič se prema označenom mjestu kreće s psom koji ga slobodno prati. Kada razmak između psa i markiranta iznosi oko 5 koraka, vodič naređuje psu da legne i ostavlja ga da čuva markiranta. Ostajući u vizualnom kontaktu s markirantom, sudcem i psom, vodič se udaljava od psa i kreće prema reviru. Markirant pokušava pobjeći, a u tom trenutku vodič naredi psu da napadne koristeći naredbu „drži“ ili „idi“. Pas mora spriječiti pokušaj bijega energičnim i snažnim hvatanjem za zaštitni rukav.

Četvrta vježba je Odbijanje napada u fazi čuvanja, Pas se mora braniti čvrstim i energičnim hvatanjem, kada na znak sudca nakon 5 sekundi čuvanja markirant napada psa. Dok se pas brani smije markiranta uhvatiti isključivo za rukav. Markirant potiskuje psa i prijeti mu palicom. Kod ugriza je bitno da on bude postojan, pun i energičan. Kada se markirant na znak sudca zaustavi, slijedi naredba „pusti“ i pas pušta rukav te pazljivo čuva markiranta. Vodič normalnim korakom hoda prema psu i pas zauzima osnovni položaj.

Peta vježba je napad na psa iz kretanja. Pas mora slobodno, pazljivo, koncentrirano i veselo pratiti vodiča dok odlaze na obilježeno mjesto u ravnini s prvim revirom gde se vodič zaustavlja i okreće. Potom vodič posjedne psa. Markirant nakon što mu je sudac dao znak izlazi iz revira i trči prema središnjoj liniji. Markirant napada vodiča i psa izvodeći preteće pokrete i povike. Vodič na zapovjed sudca pušta psa i daje zapovjed „drži“, ali ne prije nego što se markirant približio vodiču i psu na oko 50 do 40 metara. Pas bi trebao imati čvrst i energičan ugriz. Kada sudac da znak markirant se zaustavlja i vodič nakon određenog vremena psu daje zapovjed „pusti“ na što pas pušta rukav i na zapovjed „uz nogu“ pas se postavlja u osnovni položaj. Mekana palica se oduzima markirantu na kraju vježbe. Dalje pas i vodič bočno prate markiranta do sudca. Pas se nalazi između vodiča i markiranta i gleda pazljivo markiranta. Kada dođu pred

sudca vodič predaje sudcu palicu i tu završava disciplina (HRVATSKI KINOLOŠKI SAVEZ., 2014).

Slika 12. Prikaz obrane i napada

Izvor: Damir Jovanović

4.3. Test procjene karaktera (Wesen Test)

Pravilnik o testu procjene karaktera (*Wesen test*) ZUUNJOH-a, usklađen sa pravilnikom SV-a 2022. godine, obuhvaća sljedeće vježbe:

Test spremnosti na suradnju:

- Vježba 1-kontrola identiteta
- Vježba 2-provjera zubala
- Vježba 3-mjerenje na ploči za mjerenje visine

Socijalno ponašanje:

- Vježba 4-povezanost pas-vodič
- Vježba 5-ponašanje u grupi osoba
- Vježba 6-susret sa stranim psom

Osjetljivost na zvukove:

- Vježba 7-Izvor buke-motorna pila bez lista i lanca
- Vježba 8-Izvor buke-lanac
- Vježba 9-Osjetljivost na pucanj

Sigurnost u kretanju:

- Vježba 10-Klimav stol (paleta na ljuljanje)
- Vježba 11-Plijen na klimavom stolu
- Vježba 12-Osjetljivost na penjanje i visinu

Nagon za igru i donošenje plijena:

- Vježba 13-Igra s vodičem
- Vježba 14-Igra s pomoćnikom
- Vježba 16-Sigurnost kretanja na glatkoj podlozi
- Vježba 17-Nagon za igru i donošenje plijena na glatkoj podlozi

Temeljne karakterne osobine:

- Vježba 18-Ponašanje prilikom napuštanja

5. SPECIFIČNOSTI UZGOJA I ODRŽAVANJA

Iz vlastitog iskustva mogu potvrditi da uzgoj njemačkog ovčara zahtijeva pažljivo planiranje i brigu kako bi se očuvala kvaliteta pasmine. Ključni aspekti dobrobiti psa uključuju:

- **Prehranu:** Kvalitetna prehrana koja zadovoljava njihove energetske i nutritivne potrebe je bitna za zdravlje i razvoj pasa. Preporučuje se korištenje visokokvalitetne hrane koja je specifična za pasminu.
- **Zdravstvena njega:** Redovite veterinarske preglede i cijepljenje su obavezni za sprječavanje bolesti i očuvanje zdravlja pasa.
- **Socijalizacija i obuka:** Pravilna socijalizacija od ranog doba pomaže u razvoju stabilnog karaktera. Obuka treba biti kontinuirana i prilagođena individualnim potrebama psa kako bi se osigurala optimalna izvedba i ponašanje.
- **Prostor:** Njemački ovčari trebaju dovoljno prostora za fizičku aktivnost i igru. Idealno je da imaju pristup otvorenom prostoru gdje mogu slobodno trčati i istraživati.

Posebnosti i specifičnosti uzgoja njemačkih ovčara prati, propisuje i promovira Zajednica Udruga uzgajaca njemačkih ovčara Hrvatske (u daljnjem tekstu ZUUNJOH) - središnja kinološka udruga Republike Hrvatske odgovorna za organizaciju uzgoja, izlaganja i školovanja pasmine njemački ovčar. ZUUNJOH ima ključnu ulogu u standardizaciji i regulaciji uzgoja njemačkih ovčara u Hrvatskoj, kao i u očuvanju kvalitete i integriteta pasmine. Pravilnik o uzgoju njemačkih ovčara ZUUNJOH-a (nastavno: Pravilnik) regulira sve aspekte vezane uz uzgoj, uključujući standardiziranje pasmine, selekciju uzgojnih pasa, zdravstvene preglede i obuku. Pravilnik uspostavlja kriterije i smjernice za uzgoj kako bi se osigurala visoka kvaliteta i zdravlje pasmine. Glavni ciljevi pravilnika su očuvanje izvornog tipa pasmine, sprečavanje genetskih bolesti i unapređenje radnih sposobnosti i karaktera pasa.

Pravilnik propisuje jasne kriterije za fizičke i karakterne osobine njemačkog ovčara u skladu sa pasminom. Navedeno uključuje:

Fizičke karakteristike: Psi trebaju imati visinu od 60 do 65 cm kod mužjaka i 55 do 60 cm kod ženki. Težina se kreće između 30 i 40 kg kod mužjaka, te 22 i 32 kg kod ženki. Boje uključuju crnu s crvenkastosmeđim, smeđim, žutim do svijetložutim oznakama, kao i crnu i sivu jednoboju boju, dozvoljen tip dlake: tvrda (kratka) dlaka ili duga dlaka sa podlakom. Parenje

je dozvoljeno samo unutar istog varijeteta dlake. Voditelji uzgoja prilikom pregleda i prijave legla moraju s punom pozornošću pristupiti opisu štenaca s obzirom na varijetet dlake.

Karakterne osobine: Psi trebaju pokazivati visoku inteligenciju, odanost, hrabrost i stabilan temperament, sigurni i samopouzdana, robusni, prirodni, pažljivi i vrlo otporni fizički i psihički. Dobro se socijaliziraju i usklađeni su s ljudima i drugim životinjama u obiteljskom okruženju. Treba ih ocjenjivati na osnovu njihove sposobnosti za rad i ponašanje u različitim situacijama. Uzgajivači su obvezni provoditi selekciju uzgojnih pasa temeljem njihovih radnih sposobnosti, fizičkog stanja i karaktera. Selektivni kriteriji uključuju:

- **Genetsko zdravlje:** Psi trebaju proći sve potrebne zdravstvene preglede i testove (HD, ED i DNA) kako bi se osigurala genetska čistoća i prevencija bolesti poput displazije kuka i lakta.
- **Radne sposobnosti:** Psi moraju pokazivati odgovarajuće radne sposobnosti, uključujući sposobnost praćenja tragova, poslušnost i sposobnost u obranama i napadima te položiti radne ispite za službene pse. Neophodan je dosljedan i strpljiv pristup.
- **Karakter:** Stabilan temperament i odgovarajuće socijalne vještine su ključni za odabir uzgojnih pasa (položeni BH ispiti i ispiti naravi). Njemački ovčari su vrlo prilagodljivi radni psi i zahtijevaju redovitu aktivnost

Prema pravilniku, svi uzgojni psi moraju proći detaljne zdravstvene preglede i testiranja koja uključuju:

- **Genetske testove:** Provode se kako bi otklonile predispozicije za nasljedne bolesti.
- **Radiografske preglede:** Uključuju testiranje na displaziju kuka i lakta.
- **Opći zdravstveni pregledi:** Radi se na osiguravanju općeg zdravlja psa.

Pravilnik također naglašava važnost pravilne obuke i socijalizacije pasa. Uzgajivači trebaju osigurati:

- **Osnovnu obuku:** Psi trebaju proći osnovnu obuku poslušnosti i socijalizacije.
- **Naprednu obuku:** Za radne pse, obuka uključuje specijalizirane zadatke kao što su traganje, obrana i rad s ljudima.

Mužjaci koji se koriste u uzgoju moraju, osim općih uvjeta propisanih pravilima o uzgoju i upisu pasa HKS-a, ispunjavati i sljedeće generalne uvjete: mužjaci moraju imati minimalnu starost 15 mjeseci, u rodovnicu upisane nalaze kukova HD i laktova ED – *normal* (normalni), *fast normal* (gotovo normalni) ili *noch zugelassen* (još dpzvoljeni) ocijenjene od institucija koje priznaje SV, u rodovnicu upisan test *DNA Geprüft* (DNA provjeren u SV), u generaciji roditelja i djedova upisan DNA (u SV).

Sukladno starosnoj dobi mužjaci koji se koriste u uzgoju moraju ispunjavati sljedeće dodatne uvjete:

- do starosti od 15 - 24 mjeseci moraju imati Hrvatsku uzgojnu dozvolu (F.C.I.)
- do starosti od 24 - 36 mjeseci moraju imati važeću uzgojnu dozvolu (*Körung*) po SV programu ili Hrvatsku uzgojnu dozvolu (F.C.I.) i položen radni ispit IPO ili IGP
- stariji od 36 mjeseci moraju imati važeći *Körung* (SV), Mužjak se može koristiti u rasplodu do svoje smrti ako ima doživotni *Körung (Lebenszeit-LBZ)* izdan od SV-a.

Uvezeni mužjak u **hrvatskom** vlasništvu može se koristiti u uzgoju:

- u starosti od 15 - 24 mjeseci, ako ima položen *Körung* (SV) ili Hrvatsku uzgojnu dozvolu
- u starosti od 24-36 mjeseci, ako ima važeći *Körung* (SV) ili Hrvatsku uzgojnu dozvolu i položen radni ispit IPO ili IGP
- stariji od 36 mjeseci ako ima važeći *Körung* (SV)
- ako u rodovnicu ima upisan DNA u roditeljskoj i djedovskoj generaciji (SV)
- ako u rodovnicu ima upisan *DNA Geprüft* (SV)
- ako je upisan u Hrvatsku rodovnu knjigu.

Uvezeni mužjak koji ostaje u **stranom** vlasništvu može se koristiti u uzgoju:

- u starosnom razdoblju od 24 do 36 mjeseci bez *Körung*a, ako ima položen radni ispit IPO ili IGP ili SchH i ocjenu oblika s kojom je dozvoljen uzgoj
- ako je stariji od 36 mjeseci mora imati važeći *Körung* (SV)
- ako ima DNA (SV) u roditeljskoj i djedovskoj generaciji
- ako u rodovnicu ima upisan *DNA Geprüft* (SV)

- ako držaoc psa posjeduje ugovor o najmu u kojem se navode sva prava držaoca i vlasnika psa
- ako se u ugovoru navodi držaoc kao potpisnik potvrde o parenju (kod prijave legla prilaže se potvrda o parenju s potpisom držaoca i kopijom ugovora o najmu psa)
- psa nije potrebno upisati u Hrvatsku rodovnu knjigu.

Inozemni mužjak može se koristiti u rasplodu:

- u starosnom razdoblju od 24 do 36 mjeseci bez *Körung* ako ima položen radni ispit IPO, IGP ili SchH i ocjenu oblika s kojom je dozvoljen uzgoj
- ako je stariji od 36 mjeseci mora imati važeći *Körung* (SV)
- ako ima DNA (SV) u roditeljskoj i djedovskoj generaciji
- ako u rodovnicu ima upisan *DNA Gpr.* (SV)
- ako vlasnik ženke može dobiti potvrdu o parenju izdanu na obrascu Kluba –Saveza zemlje u kojoj boravi vlasnik ili držaoc psa.

Ženke koje se koriste u uzgoju moraju osim općih uvjeta propisanih u Pravilniku o uzgoju i upisu pasa HKSa ispunjavati sljedeće uvjete:

- minimalna starost 15 mjeseci
- ženke koje imaju *Körung* (SV), a nemaju Hrvatsku uzgojnu dozvolu, mogu biti pripuštene najranije s 20 mjeseci
- imati u rodovnicu upisan nalaz kukova HD i laktova ED - *normal, fast normal* ili *noch zugelassen* ocijenjen od institucija koje priznaje SV ili nalaz kukova ocijenjenih s A, B, C ili D i laktova ocijenjenih s 0, 1 ili 2 na Veterinarskom fakultetu u Zgrebu
- u generaciji roditelja i djedova u rodovnicu upisan DNA (SV)
- imati u rodovnicu upisano *DNA Geprüft* (SV)
- imati važeći *Körung* ili Hrvatsku uzgojnu dozvolu (F.C.I.)
- mogu biti pripuštene do dana kada navršavaju 8 godina
- mogu imati jedno leglo tijekom kalendarske godine

Ako je ženka predvedena ponovnom snimanju kukova HD i laktova ED u neku od institucija koje priznaje SV i pri tome kukovi ili laktovi budu ocijenjeni s ocjenom kojom nije dozvoljena upotreba u uzgoju sukladno pravilima SV-a, ženka se isključuje iz daljnjeg uzgoja. Hrvatska uzgojna dozvola prestaje joj važiti s danom saznanja o dobivenom nedozvoljenom stupnju nalaza kukova ili laktova.

Glavni voditelj uzgoja vodi evidenciju o ženkama isključenim iz uzgoja.

Prestanak važenja Hrvatske uzgojne dozvole objavljuje se na službenim glasilima ZUUNJOHa.

U slučaju da je ženka uparena prije saznanja o negativnom nalazu kukova ili laktova izdavanje rodovnica za to leglo bit će odobreno. Ako je ženka uparena nakon saznanja o negativnom nalazu kukova i poništenja Hrvatske uzgojne dozvole prijava legla i izdavanje rodovnica neće biti odobreni.

Potomci isključenih ženki kojima su izdane rodovnice od HKS-a mogu biti korišteni u daljnjem uzgoju.

Uvezena ženka može se koristiti u uzgoju:

- ako je starija od 15 mjeseci i ima *Körung* (SV) ili Hrvatsku uzgojnu dozvolu
- ako u rodovnicu ima upisan *DNA Gpr.* i DNA u roditeljskoj i djedovskoj generaciji (SV)
- ako je upisana u Hrvatsku rodovnu knjigu

Preporuka je da se u uzgoju koriste ženke s *Körungom* (SV).

6. UZGOJNI PREGLEDI

Pravila po kojima se izdaju uzgojne dozvole na uzgojnim pregledima za njemačke ovčare u Hrvatskoj su različita ovisno o tome primjenjuju li se opća FCI pravila ili prilagođena pravila za njemačke ovčare po ZUUNJOH-u ili pak izvorna pravila za *Körung* koja primjenjuju certificirani voditelji uzgoja matične organizacije SV kada provode uzgojne preglede u Hrvatskoj, a priznate i u Njemačkoj.

Prema ZUUNJOH-u, *Körung* u Hrvatskoj za njemačke ovčare je proces odabira jedinki za uzgoj, temeljen na pravilima njemačkog društva za njemačke ovčare SV (*Verein für Deutsche Schäferhunde*). Ovaj postupak uključuje više koraka kako bi se osiguralo da psi zadovolje stroge uzgojne kriterije.

Koraci i zahtjevi uključuju:

- 1. Organizacija:** Udruge u Hrvatskoj prijavljuju uzgojni pregled ZUUNJOH-u, a potom se zahtjev prosljeđuje HKS-u (Hrvatski kinološki savez) i SV-u.
- 2. Dokumentacija:** Psi moraju imati:
 - **Pregled kukova:** Snimka kukova koju je napravio veterinar s licencom SV-a i očitavanje u ovlaštenoj ustanovi u Njemačkoj.
 - **Radni ispit:** Psi trebaju imati položen ispit SchH-1 ili IPO-1, odnosno IGP, također kod sudca s SV ili FCI licencom.
 - **Ocjena eksterijera:** Minimalna ocjena koju pas mora imati za pristup *Körung*u je "dobar" (ocjena 3). Ta ocjena mora biti izdana od SV licenciranog sudca na specijalnim izložbama.
- 3. Testovi naravi i hrabrosti:** Ovi testovi su ključni dio *Körung*a:
 - Provjerava se mirnoća psa na pucanj.
 - Pas mora pokazati obrambeni instinkt prilikom napada markiranta. Reagira napadom na markiranta i čvrstim ugrizom zaštitnog rukava. Zatim slijedi test hrabrosti, gdje se pas pušta da ponovno napadne markiranta na daljinu.

4. **Pregled tjelesnih karakteristika:** Sudac na kraju pregleda psa (mjerjenje, provjera zuba) i daje ocjenu koja može uključivati preporuku za buduće parenje, s predloženim tipovima partnera.
5. **Uzgojna klasa:** Psi koji uspješno završe *Körung* dobivaju potvrdu s uzgojnom klasom koja se koristi do povrata originalne dokumentacije iz Njemačke.

Priprema dokumentacije:

- Vlasništvo nad psom mora biti registrirano, a za SV može biti potrebna preslika kupoprodajnog ugovora.
- Važno je da su svi radni ispiti upisani u rodovnicu ili da postoji radna knjižica sa upisima istih.
- Nedostatak zuba mora biti dokumentiran veterinarskom potvrdom.

Za uspješan uzgoj, ovi standardi se moraju poštovati u potpunosti, a dokumentacija mora biti pravodobno pripremljena kako bi proces bio bez poteškoća.

Ako planiramo uzgajati isključivo po općim FCI pravilima za uzgoj njemačkih ovčara u Hrvatskoj, uzgojni pregled propisan je Pravilnikom o uzgoju i upisu pasa Hrvatskog kinološkog saveza (HKS-a). Navedena pravila su, u odnosu na prilagođena pravila za njemačke ovčare po ZUUNJOH-u ili izvorna pravila za *Körung*, jednostavnija i manje zahtjevna. Uzgajivači koji nastoje postići vrhunske svjetske rezultate moraju uzgajati po strožim pravilima uzgoja matične zemlje Njemačke (*Körung*, SV).

7. UPOTREBLJIVOST I SVESTRANOST PASMINE

Zbog svoje odane prirode i privženosti vlasniku, njemački ovčar je postao popularan obiteljski pas diljem svijeta. Povrh toga, zbog svojih višestrukih talenata i lakog učenja on čini izvrsnog radnog i upotrebljivog psa. Danas ga viđamo kao psa za traganje i spašavanje nestalih osoba, psa vodiča slijepih i psa čuvara osoba i objekata. Kako je ova pasmina zadržala svoje radne osobine još uvijek čini izvrsnog ovčarskog psa i koristi se u radu sa stadom ovaca. Općepoznato je kako su njemački ovčari često zaposleni u vojsci i policiji (<https://en.working-dog.com/race/German-Shepherd-2>).

“Ovi psi posjeduju prirodnu agresiju, no lako ih je trenirati, imaju dobar vid, sluh i njuh i, što je jako važno, odlikuje ih prikladan izgled pravog policijskog psa, što je velika psihološka vrijednost u smislu preventivnog djelovanja. Upravo zato i dan danas njemački ovčar slovi kao najbolji policijski pas” (Šuška, 2023.)

8. ZAKLJUČAK

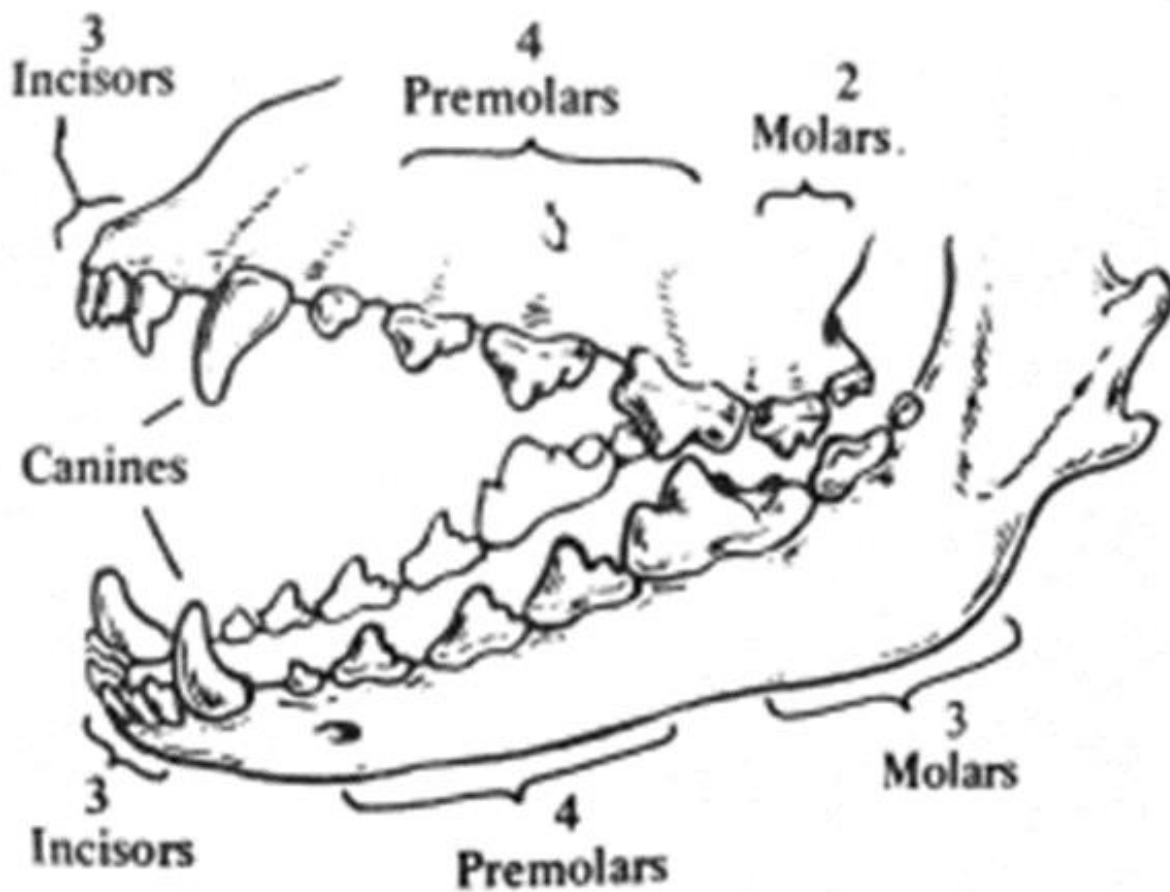
Njemački ovčar je pozoran, inteligentan, snažan, stabilan, harmoničan, poslušan i pouzdan pas koji ima izrazito veliku želju da ugađa svome vlasniku i isto tako uživa u radu. On je pas za više namjena, od psa tragača droge i eksploziva, psa vodiča slijepih, terapijskog psa, također i psa za pronalazak nestalih osoba, službenog psa, sportskog psa, izložbenog psa, psa čuvara pa sve do kućnog ljubimca. Ako se s njemačkim ovčarom krene raditi od malih nogu, mogu se postići veliki rezultati, no, ako se s njime krene raditi i kada su već odrasli psi dati će sve od sebe za vlasnika.

Jedna od najbitnijih stavki za pasminu je strogi, selektivni uzgoj. Kako bi se jedinke uključile u uzgoj one moraju proći niz zdravstvenih testova i radnih ispita. Osim toga potrebna je i odgovarajuća ocijena eksterijera koja se dodjeljuje na međunarodnim izložbama pasa svih pasmina, kao i na specijaliziranim izložbama njemačkih ovčara. Proučavanjem prikupljenih podataka, razgovorom sa Damirom Jovanovićem i iz vlastitog iskustva, mogu zaključiti da su njemački ovčari jedna od najselektivnijih pasmina pasa u svijetu. Razlog tome je konstantna kontrola svih parametara, posebice dugogodišnja kontrola displazije kukova i laktova, kao i činjenica da se u zadnjih desetak generacija u uzgoju ne mogu koristiti psi kojima nije provjeren DNA.

9. LITERATURA

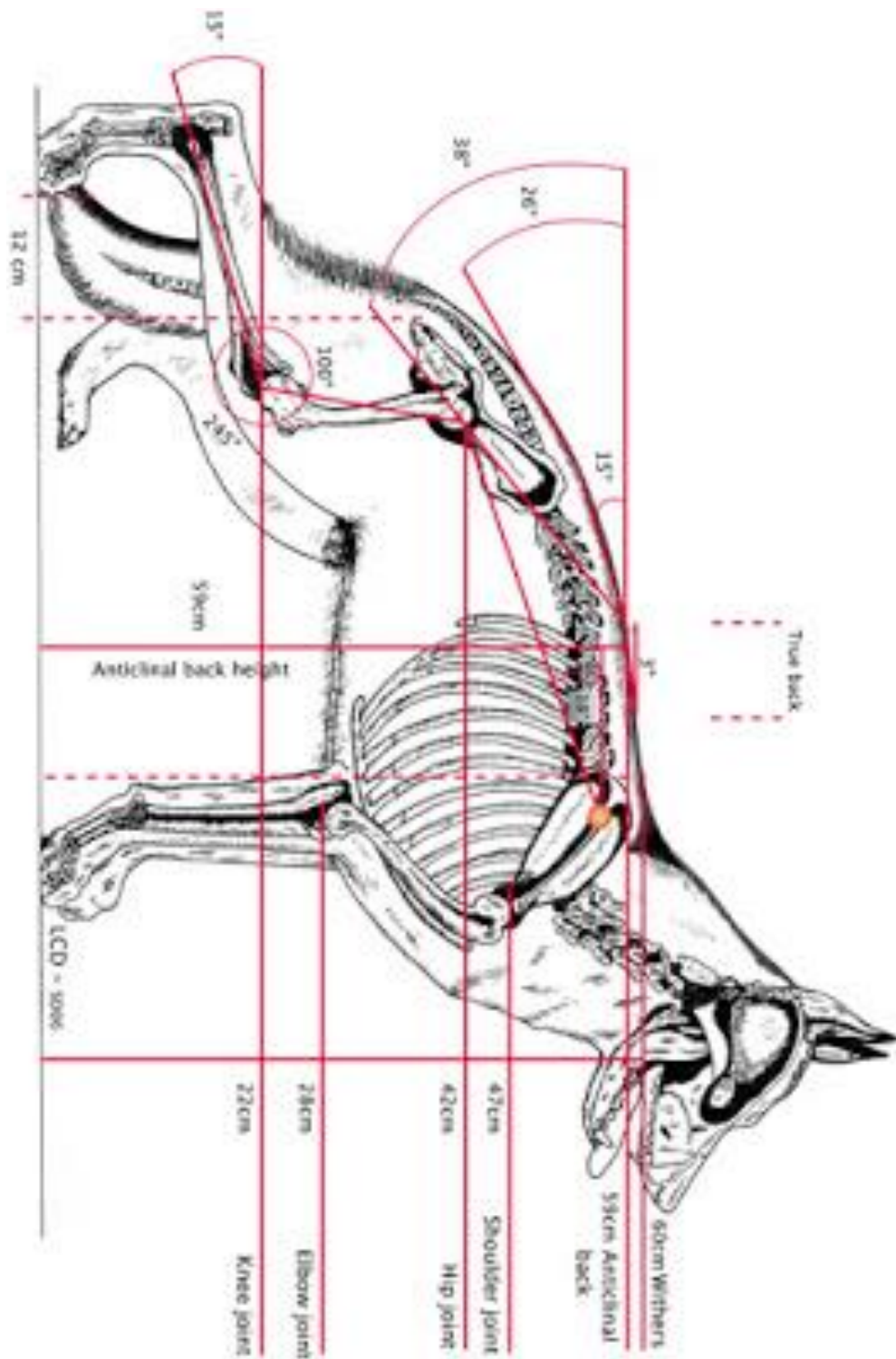
1. Federation Cynologique Internationale., (2010.): DEUTSCHER SCHÄFERHUND (German Shepherd Dog), 3.-8.
2. Garrett G., (2012.): German Shepherd Dog History, 8.-16.
3. HRVATSKI KINOLOŠKI SAVEZ., (2014.): PRAVILNICI ŠPORTSKE RADNE KINOLOGIJE, 22.-70.
4. HRVATSKI KINOLOŠKI SAVEZ., (2017.): PRAVILNIK O UZGOJU I UPISU PASA, 7.-12.
5. HRVATSKI KINOLOŠKI SAVEZ., (2022.): FCI 1-OVČARSKI I GOVEDARSKI PSI, 63.
6. Jovanović, D. (2024.): usmeni izvor
7. Šuška, G. (2023). Službeni psi i njihova primjena u policiji. *Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku*, 17(3-4), 79-98.
8. Tenner, E. (2017.). Constructing the German shepherd dog. *Raritan*, 36(3), 90-115.
9. Working Dog, (pristupljeno: 13.08.2024.), URL: <https://en.working-dog.com/race/German-Shepherd-2>
10. ZUUNJOH., (2016.): Pravila za kerung, (pristupljeno: 25.07.2024.), URL: <http://www.zuunjoh.hr/pravilnici.aspx?id=18>
11. ZUUNJOH., (2022.): Pravilnik o testu procjene karaktera, (Wesen test), (prisatupljeno 22.7.2024.), URL: <http://www.zuunjoh.hr/pravilnici.aspx?id=39>
12. ZUUNJOH., (2022.): Pravilnik o uzgoju njemačkih ovčara, (pristupljeno: 22.07.2024.), URL: <http://www.zuunjoh.hr/pravilnici.aspx?id=15>

10. PRILOZI

Prilog 1. Prikaz zubala njemačkog ovčara

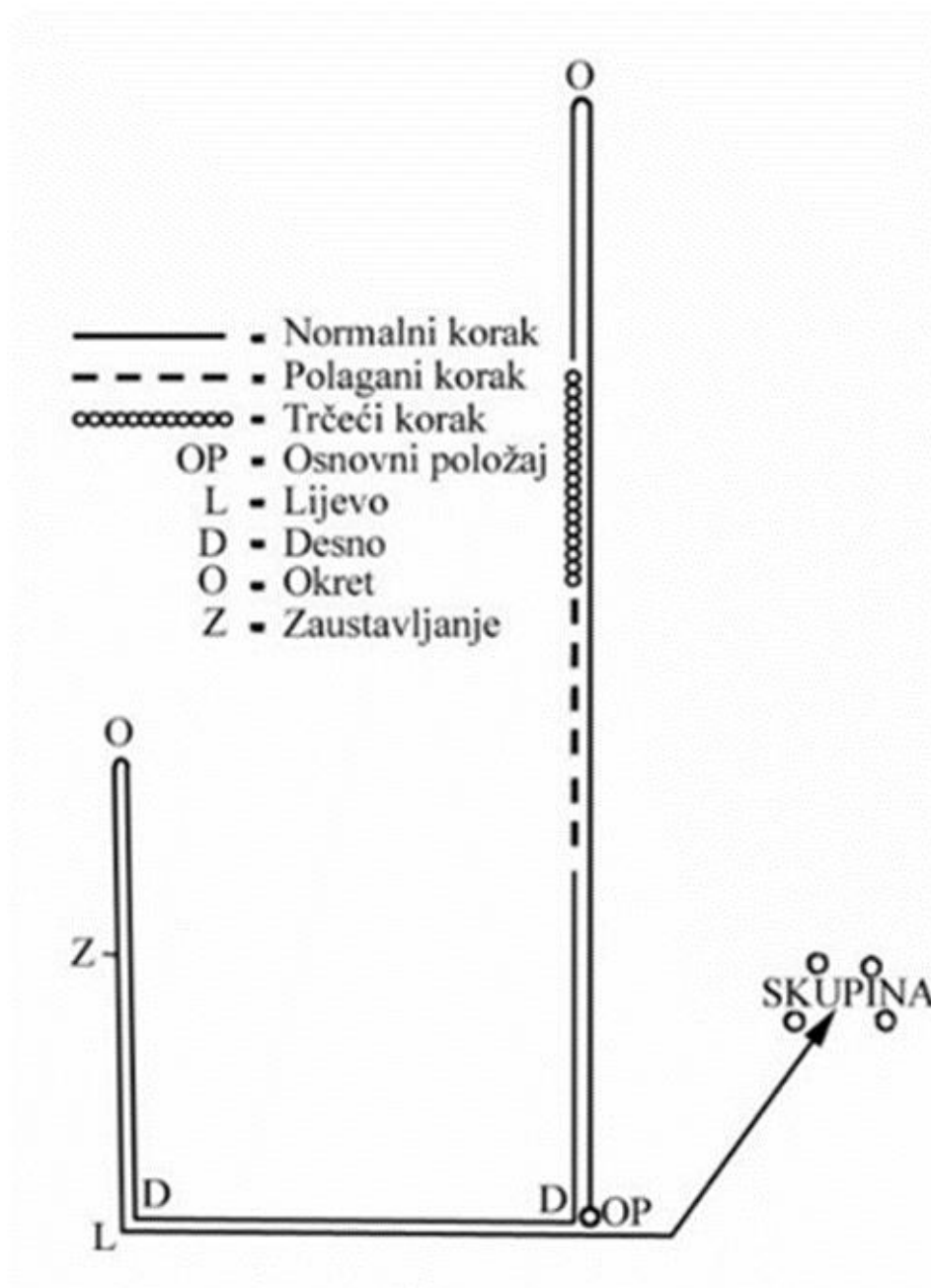
Izvor: <https://nemackiovcarimarkovicweb.wordpress.com/2016/07/24/glava-kod-nemackog-ovcara/>

Prilog 2. Prikaz pravilne anatomije njemačkog ovčara

Izvor: <https://www.k-9.hr/post/pasmine-njema%C4%8Dki-ov%C4%8Dar>

HEMA PRAĆENJA UZ NOGU BH/VT

Prilog 3. Prikaz sheme vježbe praćenja uz nogu

Izvor: HRVATSKI KINOLOŠKI SAVEZ., (2014.): PRAVILNICI ŠPORTSKE RADNE KINOLOGIJE